

ERDÉLYI FIATALOK

ROMÁNIAI · MAGYAR · FŐISKOLÁS · LAP
· SZERKESZTI · LÁSZLÓ · DEZSŐ ·

IV. évf. 1933. IV. Negyed. Téli szám.

FŐMUNKATÁRSÁK: Balázs Ferenc, Bíró Sándor, Debreczeni László, Demeter Béla, Dsida Jenő, Haáz Ferenc, dr. Jancsó Béla, dr. Jancsó Elemér, László Dezső, dr. László Ferenc, dr. Parády Kálmán, Pálffy Károly, dr. Szilágyi Olivér, Tonk Emil, Váró György, Vita Zsigmond.

TECHNIKAI SZERKESZTŐ: Haáz Ferenc.

KIADÓHIVATALI TITKÁR: László András.

TARTALOM:

<i>László Dezső: Számadás</i>	93
<i>Kacsó Sándor: Ujszékely társadalmi elrendeződés</i>	95
<i>Bíró Sándor: Találkozás</i>	99
<i>Anyanyelvünk</i>	101
<i>Csillámok a homokban</i>	102
<i>A kisebbségi szolidaritás</i>	104
<i>Szemle</i>	105
<i>Főiskolás élet</i>	108

Szerkesztőség és kiadóhivatal : Cluj, Str. Kogălniceanu 7.

Székely Társaság helyisége, Kéziratok és a lap adminisztrációját érintő levelek a szerkesztőség, illetve a kiadóhivatal címére küldendőek.

București tudósító : Dóczy Zoltán București II. Str. Sf. Voivozi 50.

Lapunk clujli megbizottai :

Ref. Kollégium : Miklós András. Ref. Theológia; Sipos Kálmán. Unit. Kollégium: Márk Ferenc, Ref. Szeretetház ; Kóréh Rózsika. Marianum : Kóri Manta. Unit. Ieányotthon : Bedő Boriska.

ELŐFIZETÉSI DIJAK: Belföldön főiskolai hallgatóknak félévre 40 Lei, egész évre 70 Lei, másoknak félévre 70, egész évre 120 Lei. Magyarországon : főiskolásoknak félévre 4, másoknak 7 P, Csehszlovákiában egész évre 40 cseňkorona, Jugoszláviában egész évre : 70 dinár.

Magyarországi főbizományos: „Studium“ könyvesbolt, Budapest, Múzeum-körút. Magyarországi előfizetési díjak általa is beküldhetőek. Csekszámla : 4041.

Nyomta a „Gloria“ könyvnyomdai műintézet Cluj, Str. Univ. 8. Telef. 4-70.

Számadás.

Irta: László Dezső.

Aktuális dolog, hogy egy rendetlenül, nagy időközökben megjelenő lap szerkesztője számot adjon azokról a nehézségekről, melyekkel meg kell egy lapnak küzdenie, nemcsak igazolásul, de azért is, hogy megörökítse azokat a küzdelmeket, melyekkel ma egy teljesen független lapot szerkeszteni és kiadni lehet. De ezen felül számot kell adnunk egy szélesebbkörű dologról is: hogy áll a helyzet az erdélyi magyar főiskolás mozgalmak körül.

A lapunk helyzetét illető számadást könnyű és nehéz is elvégezni. Ez a szám 1934-ben jelenik meg, mint a tavalyi I. IV. évfolyam utolsó negyedi téli száma. Törleszteni akartunk vele becsületesen. 128 oldalt ígértünk ebben az évfolyamban. Adtunk eddig 92 szövegoldali és 6 lap anyaggal kitöltött borítékoldalt. A mostani tizenhat belső és két boríték oldali szövegszedéssel összesen 116 oldalt adtunk olvasóinknak. Az elmaradó 12 oldalért bocsánatot kérünk.

Egy-két estélyünk jövedelmét leszámítva, előfizetési díjából éltünk. Cikkért, munkáért a havi kétszáz lejért napi egy órát dolgozó kiadóhivatali titkáron kívül senki semmit sem kapott. Minden befolyt jövedelmet a lapra fordítottunk. Ha egy kevés pénzünk összegyűlt, újabb előfizetési díjak beérkezésének reményében, javarészt hiteire megrendeltük a lap kinyomását. Törlesztettünk és ismét készültünk egy újabb számhoz. A Tizenegyekkel közösen rendezett estélyünk lehetővé tette ennek a számnak nyomdába adását, reméljük, ismét fog annyi előfizetés beérkezni, amellyel a számlát teljesen ki tudjuk majd egyenlíteni. Az ígért 12 oldalt nem tudjuk megadni, mert az ára még nem folyt be.

A közönség ne minket, hanem önmagát tegye felelőssé a lap pontatlan megjelenése és rövidebb tartalma miatt. Ha az előfizetési hátralékok fele beérkeznék, lapunkat kétekkora terjedelemben tudnánk kiadni és olvasóink elé adni.

Ami a lap szellemi számadását illeti, szoros összefüggésben van az ifjúsági alakulatok életében beállott változásokkal.

Az erdélyi intelligens ifjúság mozgalmainak életében ma már három egészen élesen megkülönböztethető korszakot lehet felfedezni.

Az 1925-től meginduló teológiákon kívüli főiskolás élet egész 1929-ig az általános élet homlokterében mint *örvendetes jelenség*

áll. Van értékes, itthon tanuló magyar intelligens ifjúság, lesz utánpótlás az élet minden területén. Minden áldozatot meg kell hozni az ifjúságért.

Az ifjúság iránti érdeklődés ezen örvendező korszakának akkor kezdett vége lenni, amikor 1929-ben a Székely Társaság főiskolás tagozata és 1930-ban az Erdélyi Fiatalok indítják meg *kritikai* munkájukat. A két mozgalom ráébresztette az ifjúságot arra a helyzetre, amelyikben van és arra a jövőre, amelyiket remélhet a dolgok mostani állása szerint. Mind a két kép megdöbentő volt. Az ifjúság még e két mozgalomtól független és azoktól néha szándékosan elzárt egyházi mozgalmakban is egyszerre az élet mohó ingerével vetette rá magát egész világa kritikai átnézésére. Ez a kritizáló ifjúság már *nem volt örvendetes jelenség*. Nekünk, kik az élen állottunk, a románokkal való barátkozástól a kommunistákkal való érdekezésséig végig kellett mennünk a nyílt és főleg burkolt gyanúsítás minden skáláján. Az addig örömmel üdvözölt ifjúság egyszerre *kellemtelen* és *féltelmes* jelenség kezdett lenni. Hálátlan szerep volt mindenképpen az élen állani.

1932. őszén rendezett sok vihart felverő főiskolás konferenciánk újabb fordulót jelentett be az ifjúsági élet terén. Világosan meglátszott, hogy a kritikai korszak előkészítő szerepének vége van. Következik az alkotás *építő korszaka*. A *szervezett mozgalmak* kora érkezett volna el. Ezek számára azonban kizárólag az egyházi egyesületek keretei maradtak meg. A Székely Társaság körüli ifjúságot sértő botrányok annyira lehetetlenné tették az ott végezhető komoly ifjúsági munkát, hogy most másfél évvel a történetek után még mindig érezhető azok hatása. Az egyetemi egyesület megalakítása iránti minden alkotmányos fáradozás meddő maradt. A mi lapunk, természetéből kifolyólag, nem lehetett szervezett ifjúsági munka, meg azután az alapítók mindenike lassanként kikerült a főiskolák padjaiból, ifjúsági csoportból lassan fiatal férficsoporthoz, az erdélyi magyarság épületén tényleg dolgozó építők legfiatalabb csoportja lettünk. Az elmúlt évfolyamon ennek az átvándorlásnak a jelei fedezhetők fel.

Most már egészen világosan látjuk a haladásnak ezt a vonalát és fel is ismerjük *új feladatainkat*.

Lapunkkal átmegyünk az összes erdélyi kérdések tudományos és szakszerű vizsgálatára. Szükség van egy itteni, innen kinőtt független tudományos orgánusra, amelyik az élet úterén tartja kezét. Ez legyen mozgékony, eleven, széles körben látó és mindenek felett olcsó.

Ez az átszervezkedés, amit az élet diktáló üteme hozott létre, *nem jelenti azt, hogy a fiatalságtól elszakadunk*. Ahogy mi, az élen járók jelentettük az ifjúság egész köre előtt a szabad kritikát és amint rajtunk keresztül szabadult fel az ifjúság széles rétege, mi akarjuk jelenteni számukra a felnőtt generáció életébe való bevezetést is. Legelső gondunk azon való fáradozás, hogy a mind nagyobb számmal kikerülő diplomás fiatalság elhelyezkedését, munka-lehetőségeit és kenyerét biztosítani segítsük. Tudományos eredmé-

nyeinket mindig az ifjúság felé fordulva, mindig az ifjúság lelki ismerete előtti felelősség tudatában keressük és hirdetjük. A mai fiatalság vigye tovább az általunk létrehozott ifjúsági alakulatok életét, ha ezek a keretek nem jók, teremtsen ő maga újakat helyette s ha úgy változik a világ, hogy újabb kérdések és nem az általunk felvetettek az életproblémák, azokat vesse fel ömaga és megoldásukon több sikerrel fáradozzék, mint mi a magunkéin. Tudományosan taglalt kérdéseink között legelső helyen fog állani az ifjúság maga. Lapunkban úgy a fővárosi, mint a helyi főiskolai élet eseményeit regisztrálni fogjuk. Munkatársi közösségünk természetesen kiterjed a főiskolásokra is.

Ez a cikk a szerkesztő privát elgondolása, amiről teljes reménnyel hiszi, hogy az új évfolyamban az összes régi és új munkatársak közös munkája azt igazolni és megvalósításhoz segíteni fogja.

1934. II. 22.

Uj székely társadalmi elrendeződés.

Irta: Kacsó Sándor.

Kacsó, aki az erdélyi ifjúsági mozgalmak egyik legrégebbi embere volt és Vákvágányon c. regényében a tíz év előtti diákéletet megrajzolta, jelenleg a Brassói Lapok szerkesztője, a székely gazdasági és társadalmi kérdések egyik legalaposabb ismerője és bátor harcosa, a brassói ÁGISZ szövetség egyik alapítója. Alábbi írását a Tizenegyek jubiláris estélyen olvasta fel.

Az én feladatom az, hogy a székely gondolat társadalmi célkitűzéseiről beszéljek. Ez, ilyen megfogalmazásban, legalább is olyan nehéznek látszik, mint amilyen unalmasnak. Keresem is mindjárt a kevésbbé nagyképű s élvezhetőbbnek látszó megfogalmazást: *milyen elméletben és milyen lehetne a gyakorlatban az a társadalmi elrendeződés a Székelyföldön, amelyre a mainál jobb, biztatóbb és összefogóbb kisebbségi népi szervezetet lehetne felépíteni?!* Így talán már kevésbbé unalmas, bár nem kevésbbé nehéz a kérdés.

Meg kell elégednem azzal, hogy mindössze vezérgondolatokat vessek fel. Céлом ez: *hátha ezek a vezérgondolatok megfogamzanak másokban is s ezeknek a vezérgondolatoknak a nyomán mások is segítenek nekünk, a Tizenegyek-nek, akkor, ha észreveszik, hogy nini: ez a 11 emberből álló csoport céltudatosan és egyirányban dolgozik.*

A másik feladata az volna ennek a 15 perces gondolat-kergetésnek, hogy rajta keresztül bemutassam a magam utolsó tizenegy évét is. Természetesen nem azt a tizenegy évet, amely arról szól, hogy ekkor s ekkor megházasodtam, ekkor született az első, ekkor meg a második gyermekem s hogy 1930-ban sokkal jobb fizetésem volt, mint most van. Ez élettörténet! adatnak kevés, nekem pedig belső történésekről kell számot adnom. Gondolati harcokról, leroskadásokról, ujrakezdésekről, vajudásokról, mert csak ezeken keresz-

tül tudom megérezékelteni azt, hogy hogyan és miért érkeztem ide, ahol most vagyok s csak ezeken keresztül adhatok igazolást magamnak, hogy általában *merék* erről a nagy kérdésről felelősegteljesen beszélni.

Nem kételkedem abban, hogy *az én tizenegy évem jellegzetes és tanulságos tizenegy év a kisebbségi magyarság egyetemes szempontjából is* s a tépelődések, amelyeken átestem s az a hely, ahová elérkeztem, irányt mutat nemcsak nekem, hanem a kisebbségi magyarságnak is a következő tizenegy évre legalább. Félre ne értsenek, ez nem önteltség. *Ez keserű ajándéknak kapott adottság.* Én és 10 társam, valamennyien ahhoz a korosztályhoz tartozunk, amely a régi magyar multból úgy lépett át a mai erdélyi magyar jelenbe, hogy egyik lába az árok tulsó oldalán ragadt a régi talajon, a másik pedig alig-alig tudott megkapaszkodni az ujon. Az ugrástól azonban maga az élet függött, tehát ki kellett rántania a lábát a régi talajból, bármilyen fájdalmas is volt és meg kellett kapaszkodnia az új parton, bármennyire is remegtek az inai. Ez az a korosztály, amely hátán hozta a multat, de nem ragaszkozhatott csökönyösen hozzá, mert fiatal élete minden hajtőereje kergette előre. Ez az a korosztály, amely először kezdett járni és előrehaladni az új helyzetben.

Nem mernék nagyon bizonygatni, hogy a Tizenegyek első csoportosulása és elindulása tizenegy évvel ezelőtt egészen öntudatos és kialakult munkaterv szerinti kezdeményezés volt. Inkább csak az ösztönös megérzések dolgoztak bennünk akkor, amikor minden irányítás és vezetés nélkül *a székelység gondolatát tettük meg központi erőnek s ehhez építgettük a további elképzeléseket.* Mondom, inkább csak ösztönös volt annak a helyzeti erőnek a felismerése, amit az egy tömegben lakó székelység jelenthet akkor, ha az erdélyi magyarság vállalja azt, hogy a székelység; küzdelmeinek fellegvára legyen. A Tizenegyek székely gondolatában nem volt még akkor politika semmi s csak később tudatosodott odáig, *hogy valóban, lehet belőle kisebbségpolitikai vezérgondolatot is kifejleszteni annak a székely kulturális autonómiának az alapján, amit az erdélyi magyarságnak a békeszerződések és a párisi egyezmény biztosítanak.*

Nem céloom részletesebben ismertetni, hogy a tizenegyek ösztönös megérzése Paál Árpádekon keresztül hogy öltött testet. Azt is csak megemlítem, hogy, annak idején a kisebbségi erőszakkal kivégzett Ujság körül ez a gondolat csomosodott ki s hogy a Tizenegyek természetszerűleg verődtek össze e körül a gondolati mag körül. A hivatalos erdélyi magyar politika azonban a székely közművelődési önkormányzatgondolatával akkor még egyenesen ellenségesen viselkedett szemben volt a hatalma ahhoz, hogy szétkergeesse azokat, akik tudatosan munkálkodni akartak ebben az irányban.

Ma már nem sajnálom, hogy így történt. Ma már látom, hogy nem is volt érett még akkor a talaj a székely önkormányzatra s bizony nem tudom, hogyha akkor valamilyen csoda folytán hirtelen meg kapjuk mit csináltunk volna vele.

Vagy inkább: mit csináltak volna vele azok, akiknek ténylegesen a kezébe kerül? Ma már látom, hogy az a bizonyos közmű-

velődési önkormányzat akkor aligha kerülhetett volna a *székely népegyetem* kezébe.

Az „Ujság” halála titán sorsom Brassóba dobott és lehetőséget adott arra, hogy egyre többször és egyre jobban beletekinthessek a székelység életébe. Nagy keserőségek fogtak el. Ekkor kerültem tulajdonképpen először szembe a székelység *„társadalmi problematikájával”* ahogyan Jancsó Béla barátom mondaná. Részletezésre természetesen nincs idő, csak éppen felhívom a figyelmet, hogy dühös, könnyes, kíméletlen harcot kezdettem az ellen a magyar bankpolitika ellen, amelynek annyi, de annyi galád összefüggése volt a Székelyföldön, amelynek ügyvédek, papok, tanárok, tanítók, harács után szaladó kereskedők s egyéb nadrágosok voltak a parancsnokai és a nép, a székely néptömeg volt az a közkatona-tömeg, *amelynek el kellett véreznie gazdaságilag, hogy az erdélyi magyarságnak lehessen „pénzpolitikája” és „bankszindikátusa”*. A Székelyföld volt a bankok legrettenetesebb vadászterülete. És a bankok voltak azok, amelyek a Székelyföldön a magyar célkitűzéseket jelszavakkal képviselték. Minden magyarnak tudnia kell kötellességét pénzintézetével szemben. Ez a ti bankotok, stb.

Ide, erre a földre kell közművelődési önkormányzat? hát ki kapja meg, kinek a kezébe jut, ha valóban meglesz? A bankokéba, a bankokkal szoros házasságra lépett kiváltságosokéba? Soha ennél szomorubb földet! A nép és a nép ugynevezett vezetői között áthidalhatatlan és egyre növekvő szakadék. Itt maholnap már csak kizsákmányoló lesz és kizsákmányolt és közbül – semmi. Mit érne, mit használna itt a közművelődési önkormányzat a népnek magának?

Lélekben lázadó lettem, sőt vad forradalmár. Idő kellett amíg beláttam, hogy ez a „gyakorlatban” önfeláldozást jelent, ami pedig csak azoknak megoldás, akik miatt és akik ellen a lázzadozás van. *A kisebbségi helyzetnek fékező adottságai vannak s vannak külön törvényei is. A kisebbségisorba került népnek egyetlen nagy feladata lehet csak: önmagát megtartani és élni. Élni úgy, hogy ez az élet egyben minden eshetőségre való felkészülés legyen.* A kisebbségi népnek nem szabad kockázatot vállalnia semmiféle irányban, mert a kockázat halálát is jelentheti. A társadalmi eltolódások és igazságtalanságok kiküszöbölése csak hosszú ideig tartó, lassu, céltudatos munka árán történhetik meg.

De segített az idő is. A bekövetkezett gazdasági összeomlás, amely épen a Székelyföldön érezte leginkább a hatását, egyszerre söpörte el azt az időszakot, amikor a tömegek milliókat izdadtak a bankok és a bankérdekeltségek, a gazdag betétesek és magánuzsorások zsebébe. Törvényszerűség volt az is, hogy a galádul gyűjtött tőkék megsemmisültek. Igaz, a vihar elsodorta a kis takarékosokat is. Nagy sirás és kesergés indult meg akkor a Székelyföldön. Ez a sirás és kesergés azonban magasabb szempontból magában hordozta az örvendezés hangjait is.

A kiegyenlítődés, ha sok áldozat árán is, de megkezdődött. Hatalmas vagyonok roppantak össze s a romlás, amely a Székelyföldön volt ugyan a legnagyobb, de kiterjedt az egész országra is, arra kényszerítette az államot, hogy tegyen valamit az östermelők

érdekében. Jöttek az adósságrendező törvények, amelyek sok tekintetben rosszak voltak ugyan azért, mert jobbak is lehetnek volna, nagy általánosságban azonban mégis csak hasznot hoztak, mert lélekzethez juttatták a leginkább kiszipolyozott paraszti rétegeket és elejét vágta annak, *hogy a pénz megszükülésével az alapvagyon, a föld jussanak azoknak a kezére, akik a megelőző években a pénz garázda lehetőségeit annyira kihasználták a maguk javára.* Az összegyűjtött tőkék megsemmisültek, a bankok megbuktak. Ma a Székelyföldön nincs pénzügyi élet, ellenben megkezdődött az új társadalmi elrendezkedés. Az élet meg nem állhat s a megélhetéshez nem kell sok pénz. Igaz, hogy nagy a nyomor, a különböző társadalmi rétegek azonban ebben a nyomorban egyre közelebb kerülnek egymáshoz. *Ide s tova már majdnem mindenki egyforma lesz a Székelyföldön, mert a pénz áramlása megszűnt s új pénzforrások aligha nyílnak azoknak, akik eleddig gazdái és irányítói voltak ezeknek a pénzforrásoknak.*

A társadalmi válaszfalak leromlása hasznos is, jó is és használható is. Az nem lehet kétséges, hogy a kisebbségi magyarság összetartozási érzése akkor lesz igazán erős, ha egyforma érdeklődösség fűzi össze. A társadalmi osztályrétegződés kiegyenlítődése, amely most folyamatban van, az újabb erősebb és egészségesebb berendezkedésre nyújt lehetőségeket. Ha az intellektuális pályán dolgozó magyarok gazdasági lehetőségei nem nőnek olyan magasra, hogy falánkak legyenek, ha kisiparos réteg nem kénytelen meghunyászkodni a magyar urak előkelőségi fennsőbbisége és a pénzzel járó gög előtt, *az új erdélyi magyar középosztály már újra együtt van s a kisiparos réteg szerencsésen adhatja az összeköttetést a tanult réteg és az őstermelő földművelés között.* Magas állami hivatalok, méltóságok, nagy közgazdasági lehetőségek már nem igen nyílnak a magyarság előtt s ez – szerintem – nem annyira veszedelem, mint inkább haszon. Leestünk sok tekintetben a kereset régi magas színvonaláról, de ez lehetőséget nyújtott arra, hogy valahol a tömegek középszintjén szervezkedjünk most már be egyetemlegesen, összefüggően, a külön gazdasági és közművelődési erővonalak kiépítésével.

Az elszenvedett nagy csapások megtanítottak arra, hogy *egy nép életheletőségét az élet összes tényezőinek együttes összemarkolása adja meg.* A gazdasági célkitűzések nem sokat érnek akkor, ha elkülönülnek a művelődési célkitűzésektől és a kultura is lehull, szárnya törik, ha nem függ össze a gazdasági erővel. Az eddigi tapasztalatok azt mutatják, hogy eddigi gazdasági szervezeteink, vagyis inkább pénzügyi szervezetünk romjain – a kettő nem okvetlenül azonos – a szövetkezeti rendszer adhatja azt a szerény, de biztonságosnak ígérkező formát, amelybe bele lehet építeni a jövőbeni kisebbségi élet legtöbb alappillérét. A gazdasági beszervezkedés leg-egyszerűbb, de legtartalmasabb példája az árucsera megszervezése a falusi magyar tömegek és a városi magyar tömegek között. A kultura is ebben az árucserében kap helyet. A magyar falu elfogadja a művelt magyar rétegek kulturális „*árúját*”, ha az ő termékeit viszont át tudja venni, a fölösleget pedig el tudja helyezni az a magyar művelt osztály, *amelynek ezután ez lesz a szerepe s nem az ország kormányzása, a közigazgatás ellátása és politikai hevületek mérges vállalása.*

A brassói AGISZ szövetkezetnek a háziipari és népművészeti szakosztályán, a mezőgazdasági szakosztályán, a kézműipari szakosztályán kívül kulturális, jogügyi, népjóléti szakosztályai is vannak. Ha ezek a szakosztályok mind megtelnek étellel, szinte teljesen felölelik már az egyetemes magyar életet. A szövetkezetek országos megszervezése, kerületekbe való tömörítése és központosítása pedig már nem is olyan nagy feladat. *A Székelyföldön még ma is hatalmas közvagyonok vannak.* Ha ezeket szövetkezeti formában tisztességes, becsületes erő kifejtésre lehetne serkenteni, föl lehetne építeni rájuk az egész romániai magyarság életét. A székely kulturális önkormányzat pedig, amely *csak gazdasági megalapozottsággal élhet, egyidejűleg válhatnék valósággá még akkor is, ha törvényt nem szavaznak meg rá.*

Állítom, hogy okosan kiépített szövetkezeti rendszerrel legalább 20 ezer tanult magyarnak adhatunk állást, megélhetési lehetőséget.

Ez pedig bebiztosítása volna annak is, hogy közművelődési színvonalunkat megtarthassuk s olyan népi egységet hozzunk össze, amely a maga nemében erősebb és öntudatosabb, mint a régi Erdély magyarsága volt, amely a gazda szerepében uri nemtörődomséggel politizálgatott. *A kisebbségi sors megacélozhatja a faj petyhüdt erőit, mert küzdelemre kényszeríti.* Mindössze csak arra van szükség, hogy ne azzal a politizálással törődjünk, amely egyedül a választásokban éli ki magát, hanem *vegyük számba meglévő gazdasági és műveltségi vagyonunkat s ezekre az élet szent jogának nevében építsük fel szerényebb, de tartósabb és becsületesebb erődeinket, mint a részben lerombolt, részben pedig önmaguktól összeomlott régiek voltak.* *Az új erdélyi magyar értelmiségnek ez legyen a feladata.*

Találkozás.

Irta; Bíró Sándor.

Ez a szó jut eszembe, mikor az Erdélyi Fiatalok által rendezett, folyó hó 17-én lezajlott estély jelentőségére gondolok. Az estélyen két ifju csoport találkozott egymással; az egyik a „Tizenegyek” antológiájának vezérgárdája, amely 1923-ban fejezte ki az új erdélyi magyar öntudatot – másik az Erdélyi Fiatalok. Két csoportosulás – de azonos célkitűzés, melynek megvalósításában néha egyvonalban, néha egymás mellett futó utakon haladtak. Az első megmozdulás, az 1923-i fellépés után sokáig csend volt az erdélyi ifju magyar nemzedék berkeiben – mintha a kiáltó szó pusztában hangzott volna el. Csak 7 év múlva jelent meg az „Erdélyi Fiatalok” első példánya, mint egy egészen friss, új ifjusági alakulat, melynek létrehozásában azonban oroszánrész illeti meg a Tizenegyek egyik vezéregyéniségét, Dr. Jancsó Bélát. Rajta keresztül tehát már a kezdet kezdetén megvolt nemcsak a személyi, hanem az eszmei kapcsolat is a Tizenegyekkel s ez a kapcsolat nyert nyilvános kifejezést a 17-én lezajlott estélyen.

E találkozásból minden valószínűség szerint állandóbb kapcsolat fog kiindulni a két csoport között. Már régen esedékes volt, – a beavatottak tudták, hogy lapunk is átszervezés előtt áll. De a közönség előtt is fel kellett tűnnie annak, hiszen egyrészt az a tény, hogy az erdélyi magyar ifjúság s azon keresztül az egész erdélyi magyar társadalom összes problémái megvitatást nyertek a lap hátsólapján, másrészt az Erdélyi Fialok alapítóinak a diáksorból a kenyérkereső életben való elhelyezkedése, – mutatták az átszervezés szükséges voltát. Nyilvánvaló, hogy ez az átszervezés a munka továbbvitelére, illetőleg olyan irányban való gyakorlatosítására nézve szükséges, hogy az eddigi alapján most már az erdélyi magyarság életében szervesen beleilleszkedve, igyekezék a legfontosabb problémák gyakorlati megoldására.

Aki az estélyen elhangzott előadásokat végighallgatta, annak fel kellett tűnjön az az eszmeközösség, mely az előadókat jellemezte. Amint egymásután jelentek meg a közönség előtt, bizonyára sokaknak az volt a benyomásuk, hogy az erdélyi ifjú nemzedék legtehetségesebb, legöntudatosabb vezérei ők, akik ime együtt, egymás kezét fogva vonulnak fel, hogy így összefogva, közösen próbálják megkeresni az erdélyi magyarság megmaradásának útjait. Felvonulásukban volt valami reménykeltő, örvendetes jelenség a jövőre nézve.

Az előadások közül különösen a Balázs Ferencé és a Kacsó Sándoré mutatnak rá arra a területre, melyen az Erdélyi Fialok és a Tizenegyek összefogó munkája mielőbb meg kell kezdődjön. Ez a terület az erdélyi magyarság gazdasági alapjának megépítése.

Az említett két előadás elsősorban e kérdéssel foglalkozott. Balázs Ferenc előadása megmutatta azokat a nehézségeket, melyeket az egészen dogmatikus, az erdélyi magyarság sajátos gondolkozásával, körülményeivel nem számoló rendszerek maguk előtt találnak, mikor a szépen elképzelt elvek megvalósítására került a sor. Érdekes kísérletek után a szerző így jutott el az öntudatos, önként vállalt szövetkezés formájához, melynek keretei között jelenleg próbálkozik saját vidékének megszervezésével.

Ugyanez a „tapasztalat látszott meg, más vonásokban a Kacsó előadásában is. Ő azokról a kísérletekről beszélt, melyeket a barcasági nagy városban a környék magyarságának megszervezésére tett. Nehézségei nagyjából azonosak voltak azokkal, melyek Balázs Ferenc elé meredtek. A bizalmatlanság, öntudatlanság, a szervezkedés által érintett körök ellenkező irányú tevékenysége mind megpróbálják a szervezésre vállalkozók kitartását. De a végső eredmény nem lehet kétséges, miután maga az Elet fogja rákényszeríteni erre az útra a magyarságot.

Számomra az Erdélyi Fialok és Tizenegyek találkozása és ebből következő szükséges összefogása e téren nyújtja a legnagyobb ígéretet. Ez az összefogás lehetővé tenné a két úton egy cél felé törekvő munkát, Az erre hivatottak, akik eddig is foglalkoztak ezekkel a kísérletekkel, tovább viszik e munka gyakorlati részét. Nehézségeik tapasztalataik alapján az Erdélyi Fialok a legtudományosabb alapon igyekeznek majd e szervezkedés formáit állandó kapcsolatban tartani az erdélyi magyarság szükségleteivel.

Bizonyára sokan lesznek, akik ezt az elképzelést, fellengzős „lírasiságnak” vagy más efféle komolytalan ábrándozásnak minősítik. De az ilyen megjegyzések, melyek legtöbbször érdekelt körök rossz-hiszemű beállításai, nem szabad visszariasszanak. Ezt a gondolatot, a gazdasági megszervezkedés kérdését addig kell hangsúlyoznunk, amíg az belemegy az erdélyi magyarság legszelesebb rétegeinek tudatába. Csak így remélhetjük komolyan megmaradásunkat.

„Anyanyelvünk.”

„Bejelentés. Tizenötödik esztendeje immár, hogy az erdélyi és bánági magyarság kisebbségi sorsba jutott. S a négyévi háboru után ez a másfél évtized is csupa zord viszonttagságot, megróbáltatást hozott rá, amely megtépázta és a romlás örvényébe sodorta.

Gazdaságilag, társadalmilag folyton sorvad, züllik, pusztul a Romániába szakadt magyarság. Ami azonban ennél is aggasztóbb, rémítőbb: sorvad, zülk pusztul sajátos népi lelkének és nagyszerű műveltségének kifejező hangszere, közösség érzetének légerősebb kapcsa, legnagyobb szellemi kincse, – szépséges, éltető anyanyelve.

Gazdasági és társadalmi téren édeskeveset tehetünk a magunk megfogyatkozott erejéből, de az tőlünk magunktól függ, hogy megmentsük, visszaszerezzük helyes és tiszta anyanyelvünk veszendőbe ment javait.

A brassói ÁGISZ gazdasági szövetkezet közművelődési szakosztálya elhatározta, hogy felkarolja a szórványosan már nálunk is megindult új nyelvmentő és nyelvművelő mozgalmat. Javaslatunkra kimondotta, hogy kiadja a jó és szép magyarság Kosztolányi Dezső szerkesztette, Budapesten megjelent kézikönyvét és bennünket bízott meg, hogy az itteni szükségleteknek és kívánalmaknak megfelelően sajtó alá rendezzük.

Ezt a munkát a szerző szíves hozzájárulásával már el is végeztük s ezennel jelezzük a romániai magyar közönségnek, hogy a valóban hézagpótló, fontos és mindenképpől üdvös rendeltetésű könyvecske legkésőbb január hó végéig megjelenik.

Hisszük? hogy ez a népszerű és minden tekintetben közhasznu kézikönyv meleg fogadtatásra talál s uttörője lesz nálunk is annak a lelkes mozgalomnak, amely anyanyelvünk védelmét, a szép magyar szó tiszteletének terjesztését s a beszéd és írásmód ízléses tisztaságát célozza”.

Elekes György dr.
Kacsó Sándor

Kőrösi K. Sándor
Szécsi Sándor

Fenti bejelentést a legnagyobb örömmel adjuk közre. Mindig éreztük és minden érdekelt figyelmét igyekeztünk ráterelni arra, hogy a magyar kultúra továbbadása körül súlyosan fenyegetők a veszedelmek. Mindig hangsúlyoztuk, hogy sajátos egyéniségünk, erdélyi magyarságunk szellemi megtartásának és továbbfejlesztésének

ügye a fizikai megmaradás után telki megmaradásunk kérdése. Négy éven át különböző alakban tártuk fel ennek a kérdésnek főleg az új erdélyi magyar nemzedéket érintő oldalait. 1933-ban levezetett ankétunkról beadványt adtunk az összes magyar egyházaknak a kérdés terjedemének új, tüzetes megvizsgálására. Mi tudjuk legjobban, mekkora a fogyatékoságunk a magyar nyelvi ismeretek körül. Enélkül pedig nincs magyar kultúra. Valljuk a nyelvtisztító mozgalom nagyszerű beindítójával: Kosztolányival, hogy: „Minden nyelv a természet, az emberi lélek csodálatos műve. Valamennyit egyformán becsüljük. Nem hirdetjük, hogy a mienk a legszebb és legkülönb. Dicséretnek ez talán sok volna, talán kevés. Édesanyánkról se mondjuk, hogy ő a legszebb asszony minden asszonyok között. Nem mérjük sem a szépségversenyek győzteseire, sem a mozi-csillagokhoz. Ez illetlenség volna és ízléstelenség. Egyszerűen azt mondjuk róla, hogy ő az egyetlen, hogy ő mi édesanyánk és ezért szeretjük őt”.

A nyelvtisztító mozgalomra, e mozgalom itteni és ifjusági szükségességeire még visszatérünk. Addig is közöljük az úttörő jelentőségű, minden öntudatos erdélyi fiatal magyar számára nélkülözhetetlen 160 oldalas könyv tartalmát: A k. b. 100 oldalas szótári rész a helyes magyarság és a tiszta magyarság szótárát és egy román-magyar szótárt tartalmaz, mely a közhasználatos hivatalnevek, stb. magyar elnevezését adja. 60 oldalas tanulmányi részében Kosztolányi bevezetője mellett cikket találunk: Anyanyelvünkről a kisebbségi sorsban, a magyar nyelv történetéről és a magyar nyelvmívelő mozgalom eddigi eredményeiről.

A március elején megjelenő könyvre lapunk is elfogad előjegyzéseket. A könyv megjelenéséig 30 lejes árban, megjelenés után 35 lej. Az ár átvételkor fizetendő. Felkérünk ezen kívül minden öntudatos, a magyar nyelv ügyét szíven viselő főiskolai hallgatónőt és hallgatót, hogy a könyvre előjegyzéseket gyűjtsön. Megrendelési ívek kaphatók lapunk kiadóhivatalában.

Csillámok a homokban

E cím alatt olyan régi iratokat ismertetünk, amelyek a háborúelőtti magyar életben, mintegy *összeesően* az Ady-Szabó-Móricz ideológiájával, a magyar nép elhagyatottságára és bajaira mutatnak rá és általában a valóságos magyarságnak igazi belső problémáit, külszínességétől, hazugságtól és önámításoktól mentesen tárgyalják. Mivel az ilyen írások sohasem találtak hivatalos megértésre, lehet, hogy negatív vádolni is fognak. Mi nem a vádakért, hanem a tanulságokért ismertetjük őket, hogy tisztábban láthassunk, hogy igazabban cselekedhessünk.

Régi erdélyi iratokat tanulmányozva a Bethlen-kollégium könyvtárában kis füzet került kezembe: Barabás Endre: *Az erdélyrészi népfajok birtokaránya* c. műve. 1905-ben adta ki az Emke ezt a füzetet és 1933-ig senki sem olvasta el, felvágatlanul hevert a Kollégium könyvei közt. Egy erdélyi közgazdasági kérdés, az erdélyi nemzetiségi kérdés és ezzel kapcsolatban a földbirtokok válsága nem érdekelte itt az embereket és hiába emelte fel figyelmeztető szavát egy ember, süket füleket talált köröskörül.

Barabás Endre pedig alapos tanulmányok után, éber lelkiismerettel mutatott rá az erdélyi magyarság olyan fájó kérdéseire, amik ma is elevenek és amiknek következményeit viseljük. „Ideje, hogy Erdély lakóinak erőviszonyait számba vegyük a népfajok szerint – írja – nehogy oly eltolódások keletkezzenek, melyeket majd nem leszünk képesek helyreigazítani”.

Megállapítja először, hogy a magyar faj arányszáma a románokhoz viszonyítva Erdélyben már kétszáz éve fogy. Feltűnik ez főleg az utolsó félszázad pontos adataiból. Kövári László szerint 1847-ben a románság 52.1%-ot a magyarság 38.7%-ot tett ki, 1900-ra a románság arányszáma már 56.5%-ra növekedett a magyarságé pedig 32.9%-ra csökkent. Ezt a csökkenést nem pótolhatja a magyarság anyagi és szellemi fölénye sem, mert az is folytonosan gyengült.

Itt mutat rá Barabás arra, hogy a román faj Erdélyben céltudatosan előretör. Ha pedig a románság gazdaságilag megerősödött és nemzeti kulturáját kifejlesztette, „csak idő kérdése lesz, hogy politikailag is ne érvényesüljön.” A tulajdon birtok a magyarság kezén apad, míg a románságnál folytonosan növekszik. Ami a gazdasági fejlettséget illeti, ott sem sokkal kedvezőbb a helyzet, „mert e tekintetben a szászok vezetnek s mi ennél alacsonyabb színvonalon, gyakran egyforma helyzetben vagyunk a románokkal”.

A következő részben Barabás statisztikákkal mutatta ki, hogy a magyar földbirtok általában veszít terjedelméből és a hasonló jellegű gazdaságoknál mindinkább a román kézen levők tűnnek föl nagyobbaknak. Míg azelőtt néhány évtizeddel még senki sem gondolt a román közép- és nagybirtokra, a román társadalmi tényezők 1905-ig kialakítottak már egy román középosztályt, amely folytonosan erősödött. A 100 k. holdon felüli gazdaságokból némely megyében több, mint 50% román kézen volt, az Erdélyben levő 3490 gazdaságból pedig 693, azaz 21.25% román kézen volt.

Még érdekesebbek és megdöbbentőbbek a kisbirtokokra vonatkozó adatok. Ezek mutatják leginkább a románság számbeli és anyagi gyarapodását. Nyolc vármegye tizenkilenc járásának magyar, román és szász községeit hasonlította össze Barabás Endre és megállapította, hogy ezekből 14 járásban a román gazdaságok átlagos területe meghaladja a magyar gazdaságokét, a román gazdaságokra több szántóföld és sok esetben több szarvasmarha is esett.

Részletekbe menően sokáig lehetne tovább folytatni ezt az összehasonlítást, de itten csak arról akarunk írni, hogy Barabás Endre meglátta a négy székely vármegyét a románság beszivárgásával fenyegető veszélyt is. Kijelölt magának ugyanolyan természeti viszonyok alatt álló magyar, román és szász községeket és összehasonlította bennük a lakosság szaporodását és anyagi gyarapodását. Ezen adatok áttekintésénél újból az tűnik szemünkbe, hogy a magyar faj még itt is, a nyelvterület határán, nagyobb részben nemcsak kisebb területű gazdaságon él, hanem élő leltára is szegényesebb, mint a szomszédos nemzetiségeké”. Ehhez járul még, hogy 16 magyar község közül 6-ban a lakosság az utolsó 30 év alatt apa-

dott (37.5%). Érdekes jelenség, hogy ahol a lakosság apadtott, ott birtok- és állatállomány is csökkent.”

Ezekből a tanulmányokból szomorú következtetéseket vont le Barabás Endre és figyelmeztette nemzetét, hogy a „románság zajtalanul dolgozó óvatos és messzelátó vezetői” minden erejüket összeszedik, hogy nemzetüket fölemeljék.

A multa nézve nincs mit hozzátennünk a Barabás Endre tanulmányához. Talán annak idején azok, akikhez szólott, nem hallották meg aggódó szavait, de forrásmunkának és serkentő példának még mindig felhasználhatjuk a tanulmányát. Az 1905 előtti birtokviszonyokra nézve értékes adatokat találunk Barabás Endrénél, azóta és az agrárreform óta is sokat változott az erdélyi magyar földbirtok helyzete. Ezeknek a változásoknak a számbavétele, a magyarság népesedésében és anyagi erőiben való eltolódásainak megvizsgálása a mi feladatunk. Olyan feladat, amelyet nem lehet a holnapra hagyni.

Vita

Zsigmond.

Magunk reviziója.

A Kisebbségi szolidaritás

hiányának két esete. Az egyik jellemző, mert megtörtént, a másikban az a jellemző, hogy – nem történt meg.

Megtörtént pedig az, hogy mikor a Tizenegyek jubiláris estélye számára a róm kath. főgimnázium dísztermét előre kivettük, az estély előtt három nappal azt a feltételt állították elénk, hogy a termet csak úgy bocsátják rendelkezésünkre, ha László Dezső, Kacsó Sándor és Tamási Aron írásait Balázs András prelátus-kanonoknak bemutatjuk, hogy általa a rom, kath. Igazgatótanács meggyőződjön, hogy az estélynek nincs a kath. Egyház ellen irányuló támadó éle. Mi a szellemi szabadság és kisebbségi szolidaritás ilyen felfogását, a kisebbségi cenzurát annál lealázóbbnak tartottuk, mert úgy a jubiláló Tizenegyek, mint lapunk mindig a felekezetek felett álló általános erdélyi magyar érdekeket szolgálta. Tehát visszaütöttük ezt a feltételt és az estélyt az unitárius kollégium dísztermében tartottuk meg.

Ami nem történt meg, az is ezzel az estéllyel kapcsolatban történt. Spectator beszámolójából idézzük, (Ellenzék, február 20). „A magyar élet vezérlői közül, az irodalom munkásait leszámítva, úgyszólván senki sem volt jelen.” Mint ahogy az Erdélyi Fiatalok előző estélyein s az ifjuság nagyobb megnyilatkozásai bármelyikén is, úgyszólván senki sem volt jelen. De amikor az erdélyi románság kulturegyesülete, az Astra rendez előadássorozatot, melynek előadói mind erdélyi román fiatalok, a zsufolásig megtelt teremben bezzeg ott vannak az idősebb román nemzedék szellemi kitünőségei és hivatalos vezetői is...

Mikor az estély engedélyét az utolsó percben át kellett íratnunk, egy román tisztviselő érdeklődött a teremváltozás oka felől s azt megtudva, így szólt: „Az se szép, ha a más fajtájuk bántják egymást, de amikor a testvér bántja a testvért...”

Lehet gondolkozni, hogy melyik eset szomorúbb az erdélyi magyar összetartás szempontjából. Az, amelyik megtörtént, vagy az, amelyik nem történt meg...

SZEMLE

Buday György kitüntetése.

Az Erdélyből elszármazott, Szegeden élő fiatal grafikus művész, ki a fametszés terén egészen új hangokat ütött meg, ezidén a Magyar Bibliophil Társaság részéről külön e célból nyomtatott, nagyon artisztikus kiállítású díszoklevelet kapott. Az oklevél szövege a következő:

„A Magyar Bibliophil Társaság Arany János Balladáinak Buday György fametszeteivel díszített kiadását, mely az Erdélyi Szépmíves Céhnel, Kolozsvárt jelent meg, művészi értékű fametszeteiért az 1933. esztendő három legszebb magyar könyve közé sorozta s erről ezt az oklevelet adja ki. Kelt Budapesten 1933. évi december hó 10-én. (Aláírások)”.

Örömrünk ezúttal kettős, mert amellet, hogy egy magát ma is izig-vérig erdélyinek érző és fiatal grafikuszt ér ilyen kitüntetés, az erdélyi magyar könyv is olyan elismerést kapott, amelyet méltán meg is érdemel s amely talán alkalmas lesz arra, hogy az erdélyi könyvvel szemben eddig táplált kicsinylő felfogást végre egészen eloszlassa. Ideje is volt már, hogy a Szépmíves Céh könyveit, melyek már messzibb külföldön rég feltűntek, közelebbi érdekeltebb helyeken is észrevegyék.

Budaynak különben ez már a második kitüntetése a Magyar Bibliophylektől. Az elsőt az általunk is ismertetett „Boldogaszony búcsúja” c. önálló kötetéért kapta. Azóta neve és munkái már a legmagasabb nyugati fórumokon is megfordultak s amikor mi most szerény üdvözetünkkel köszöntjük, azt a reményün-

ket is tolmácsoljuk, hogy Buday még sok-sok elismerést fog szerezni ezekhez. Magának is. De nekünk is! dl.

Baróti Dezső: Juhász Gyula.

Baróti Dezsőnek Juhász Gyuláról írott Tanulmány-a (Szegedi Fiatalok kiadása, 1933.) végigkíséri a költő egész kifejlődését és a pálya szakaszainak címűl egy-egy esetre jellemző verseimet választván, tehetségének fejlődéséből nagy életrajzi és alkotáslélektani általános igazságokat von ki. Juhász Gyula érdekes tanári pályafutása után végül szülőföldjén, Szegeden köt ki, ahol minthogy a kommun alatt tevékeny újságírói és tanári működést folytatott, el kellett hagynia tanári állását. Míg nagy elődének Dugonicsnak példája képen Szegedre hazatért, addig megjárta a magyar nyugatosok útját: a szépség egyetemes szeretetétől visszajött a magyar tájra, hogy nagy műveltsége igazán teljessé, magyarrá mélyüljön el. Az európai műveltség szerelmese visszatér faji kultúrájához és annak alapjához, a parasztsághoz s akkor válik naggyá, magyarrá. Juhász Gyula életében és lírájában megtaláljuk az utóbbi félszázad művészetének minden jellemző európai vonását és természetesen ezzel együtt magyar törekvéseit is. Érdekes három címből megsejteni Juhász útját. Az első: „Könyvek és könnyek” a magát egyedülérző magyar léleknek bús, céltalan kultúra és szépségszerelmét jellemzi, amelyben uralkodó szín a francia realizmustól az impresszionizmusig minden modern verstörekvés; alaphangja pedig a borulátás. A költő

a nagy német borulató hatása alatt áll és fájdalmát, egyedülvalóságának végzetes tudatát meglepő, de hideg formákba zárja. A dolgok tárgyilagos szemléletét aztán erős szubjektivitás váltja fel. „Magyar táj, magyar ecsettel”, de a talajjal együtt az árva magyar lelket is megérti. Ettől kezdve a szegedi alföld költészetének leg-erősebb vonása és szinte állandó motívuma. Ugy érezzük, hogy Juhász megtalálta az alföldi magyar lélek hangját és ez a „mélabús, rezignált nézelődés”, mely különben az egész alföldi magyarság jellemvonása is, (V. ö. Aranyt) uralja szegedi verseit.

Igylátja meg a magyar föld szépségeinek szemléletével a parasztság problémáit is, mely egyúttal fejlődésének harmadik háborúutáni szakasza. A magyarság problémáiba a világháború borzalmain át kapcsolódik bele. Ekkor már tagadja a művészet öncélúságát és mélyen együtérez a megrabolt, kifosztott, szegény parasztsággal s ennek legelesettebb részével: a tanyai néppel.

Ekkor jut el arra a magaslatra, ahol Krisztus magyarrá nemesül („A Tápai Krisztus”) és ekkor már nem Juhász fájdalmas nyomorúsága, szomorú egyedülvalósága hangzik ebben az erőteljes, mélygyökerű lírában, hanem a „magyar föld és annak megváltást váró népe.”

Tisztelet Barótinak és pompás, elemző írásának olvasás. Ez az, amit az „Erdélyi Fiatalok” munkatársának adnia kell ezért a fiatal, művelt és bátor tanulmányért.

Nagy Odön.

„**Építőmunka**”. Építőművészeti és építészeti szakfolyóirat. Szerkesztők: Zeitler Sándor és Csaba Rezső Budapest (I., Pauler-

ucca 5. Előfizetési díj: 10 sz. 6 P).

Kultúránknak egyik legmostohább gyermeke volt eddig az építőművészet. Valahogy úgy volt vele a „művelt” közönség is, hogy az csak amolyan mesterség-féle. És ha képért, szoborért nem is ment firmafestőhöz, gipszöntőhöz, de házának építésénél szinte kizárólagosan, csak ilyen rangfokú „építész”-t vett igénybe. És ha közönségünknek van is valamegyes irodalmi műveltsége és talán némi jártassága a festészetben is, nincs, abszolúte nincs semmi építőművészeti tudása. Így, természetesen, közvéleményünk sincs ebben. Hogy mennyire igaz ez, azt legjobban igazolja az a tény, hogy a háború előtti Magyarországon is csak alig 2–3 építőművészeti folyóirat tudott meglenni valahogy, azokat is építészettel foglalkozó embereken kívül alig olvasott valaki, a háború után természetesen még úgy sem változhatott meg ez a helyzet.

Ezidén azonban „*Építőmunka*” címen új folyóirat indult, még pedig olyan programmal, hogy első sorban a *sajátosan magyar* építőművészet megteremtéséért fog harcolni. Szerkesztői modern, bátor és művelt fiatal emberek, a lap hangja friss, mozgató és erőteljes. De a fa, amelybe a fejszét vágják, éppen nem kicsi. Azonban az utat, amelyen céljukat elérni akarják, igen helyesen tűzték ki és munkájuk talán nem is lesz ok nélkül való majd.

Az „*Építőmunka*” nemcsak a vallásos építészeti dolgokkal foglalkozik, hanem annál sokkal szélesebb mezőkön dolgozik. Legtöbben egy helyes építőművészeti közvélemény és egy építőművészileg is művelt közönség megteremtésén fáradozik, amely meg

tudja érteni az ő céljukat s így segíti munkájukat. Csoportosítja a hivatásos építőművészek mellett a kisebb képzettségű építésszeket is és az anyagi érdekekért való harcra híváson keresztül nevelni is akarja őket, hogy kiemelődjenek eddigi egyoldalú látásmódjukból s így ne gátjai, hanem erői legyenek az új törekvésnek. Szociális, ifjúsági, társadalomnevelési, országrendezési, stb., stb. problémák lépnek fel a lap hasábjain, amelyek mellett ott látjuk a külföldi szemléket nem azért, hogy itt utánozzák azt, hanem tanulságul. Ugyanekkor új szerkezetek, új eredmények ismertetésével pedig a kivitelező, építészetnek jön segítségére. És friss, talpraesett, de a célt mindig szem előtt tartó bírálatok, megjegyzések és hozzászólások révén igyekszik célba terelni az emberek öntudatát.

Nincs módunkban, bár megérdemelné, hogy részletesebb ismertetést adjunk az egyes számokról és e sorokban csupán annak akarunk kifejezést adni, hogy jól esik látnunk az „*Építőmunka*” megjelenését, jól esik olvasnunk célkitűzését, amelyben a mai fejvesztett világban és harcban a a külföld hatalmas arányban nehezede, hatásával, nem csekély hit és nem csekély akarat szükséges.

Mi csak örömmel akarjuk üdvözölni itt az „*Építőmunkát*” amely nagy-nagy feladatot vállalt, de hisszük, hogy helyét becsületesen meg is fogja állani s habár csak egyetlen kövel is, de hozzá fog járulni a magyar kultúrának oly nagyon óhajtott, magunk képére szabandó épületében.

dL.

Az Astra előadássorozata Erdély kérdéseiről.

Az erdélyi románság nagymultú kulturegyesülete, az Astra 10 előadásból álló sorozatot rendez, amely Erdély kérdésével erdélyi román szempontból foglalkozik. E tény annál figyelemreméltóbb, mert az előadók mind a fiatal román generáció legértékesebb, legjobban felkészült tagjai s a sorozatot is az Astra keretén belül működő *Gând românesc* csoport rendezi. Mi akik állandóan hirdettük, hogy egymás megismerésén át lehet csak eljutni az együttélő népek gazdasági és szellemi adottságainak, közös kérdéseinek és közös sorsának felismeréséig, csak e felfogásokhoz vagyunk következtetések, mikor ennek az értékes előadássorozatnak meghallgatását ajánljuk minden komoly erdélyi magyar fiatalnak. Eddig megtartott előadások: Febr. 14. Dr. Sabin Manuila: Erdély népesedési kérdései. Febr. 21. Dr. Victor Jinga: Irányok és szempontok Erdély gazdasági életében. – Ezutáni előadások: Febr. 28. Ion Breazu: Erdélyi román irodalmi élet. – Márc. 7. Ion Chinezu: Kisebbségi kulturális élet Erdélyben. – Márc. 14. Petre Suciu: A mócok problémája. – Márc. 21. Dr. L. Daniello: Népegészségügy Erdélyben. – Márc. 28. N. Săulescu: Erdély mezőgazdasági kérdései. – Apr. 25. Emil Pușcariu: Az erdélyi törvények hozzájárulása a törvényegységesítéshez. – Május 2. I. Gheorghel: Művészi és színházi mozgalmak Erdélyben. – Május 9. Vaier Pușcariu: Az erdélyi turisztaság. – Az előadásokat a vármegyeház dísztermében (Str. Moșilor 1.), este 6 órai kezdettel tartják. Belépés díjmentes.

FŐISKOLÁS ÉLET

București magyar diáknapot rendezett a Koós Ferenc-kör diákosztálya 1934. február 11-én. Délelőtt 11 órai kezdettel Katona József műépítész tartott előadást, Tátray Kornélia zongorajátéka titán Nagy Sándor ref. lelkész tartott előadást az elidegenedésről. Szemlér Sándor magyar nótákat énekelt cigányzene kísérettel. Este 9 órakeretében ugyanott (a Turnverein nagytermében) tartották meg a diákbált helyettesítő táncestélyüket szép sikerrel.

Magyar diákbál. A cluji magyar főiskolai hallgatók ez évben is megrendezték szokásos diákbáljukat a Székely Társaság keretében, szegény diákok felsegélyezése céljából az új Iparkamara helyiségeiben. Elnök Mikó Imre volt, társelnökök: Baczó Gábor, Cseke Péter, Tonk Emil és Venczel József. A bál úgy anyagilag, mint erkölcsileg teljes sikerrel járt.

A Székelyek cluji Társaságának Főiskolási Szakosztálya ebben az iskolai évben beindította székelytárgyú előadásait. Az előadás sorozatot dr. Zágony István nyitotta meg: A székelység jelentősége című előadásával. A székelység eredetéről: Gyallay Domokos beszélt, ismertette a kérdésre vonatkozó összes elméleteket. Bíró Sándor két előadás keretében foglalkozott a székelység történetével. Karácsony után gyakorlati kérdések megvitatására került a sor. Dr. Bernád Agoston ismertette a székelység gazdasági helyzetét, majd az östermelést és végül Kacsó Sándor a szövetségi mozgalmak lehetőségeiről tartott igen értékes előadást. Az ezután következő előadásokat minden hétfőn este 8 órai kezdettel tartjuk a Székely Társaság helyiségében (Str. Cogălniceanu 7) sz.

A Majláth Kör az 1933/34. munkaév első felében programjának megfelelőleg szemináriumában fejtekte ki továbbképző munkáját. 1. *Pedagógiai szemináriumában* az újrászervezés után dr. György Lajos adott elő az iskolaközösségekről s utánna Rass Károly kezdte meg sorozatos előadásait a magyar irodalomtanítás módszeréről. A szeminárium legutóbbi értekezletén külön foglalkozott a fiatal pedagógusok érdekvédelmi kérdésével is. – 2. *A szociális szeminárium* egyrészt sorozatos előadásokban ismertette az új tagok előtt a „Quadragesimo Anno” kez-

detű pápai körlevelet, másrészt vita estét rendezett, ahol a katolikus államrend (Márton Aron), a társadalmi szolidaritás (Czettele Károly) kérdése került megbeszélésre, illetve Bremzay Géza a cserkészlet szociálisan nevelő jelentőségét világítja meg előadásaiban. – 3. *Az orvosi szeminárium* Bolgár Dezső „A sterilizáció” a faj védelmében” címmel adott elő. – 4. *A jogi szeminárium* egyik összejövetelén Venczel József ismertette a jeles középkori jogbölcselő, Victoria Ferenc jeletőségét.

A kör a második félévben folytatja a megkezdett szakkérdések kifejtését.

Dávid Ferenc Egylet ifjúsági köreinek egyetemes szervezete jelenlegi programja az ifjúsági napoknak megrendezése egyházköriként. Ezidáig különböző megyékben rendezett többször ifjúsági napokat. A D. F. E. I. K. E. Sz. célja az ifjúsági napok rendezésével: felébreszteni az ifjúság érdeklődését a mai élet és a mánk élető kérdései iránt, nevelni és kiépíteni az unitárius ifjúsági öntudatot és közösséget.

Az ifjúsági napok rendezése mellett a D. F. E. I. K. E. Sz., mint központi szerv felügyel és irányítja az ifjúsági egyleteket, helyi viszonyoknak megfelelő munkaprogramot ad ki esetenként és képviseli az unitárius ifjúságot. A D. F. E. I. K. E. Sz. keblilapja a „Kévekötés”. Szerkesztője Fikker János, kövendi lelkész. Megjelenik havonként egy számban. Mint a D. F. E. I. K. E. Sz. hivatalos kapocs az ifjúság és a központi szerv között, másfelől az ifjúság kérdéseit, igényeit, külső megmozdulásait viszi a közvélemény elé. A D. F. E. I. K. E. Sz. mint kisebbségi ifjúsági szerv, a kisebbségi ifjúsági egyletekkel szoros kapcsolatot tart fenn s azokkal egyetemben munkálkodik az erdélyi magyar ifjúság lelki szolidaritásának kiépítésén.

1934. évi február hó 25-én (vasárnap) délután 4 órakeretében, az Unitárius Kollégium dísztermében ifjúsági délutánt rendezett, amelynek műsorán: 1. Elnöki megnyitót: ifj. Úrmósi Károly, az E. Sz. alelnöke. 2. Előadást: Szent-Iványi Sándor teol. m. tanár tartott. 3. Szavalt: Lőrinczy Sári. 4. Vita az egyleti életéről, vezette Bende Béla. 5. Előadás: Balázs Ferenc unitárius lelkész. 6. Megbeszélések. 7. Bezáró:

Főtisztelendő Dr. Boros György püspök. Utánna este 9 órai kezdettel táncestély volt a Kollégium tornatermében.

Az IKE-ben a taglétszám és a feladatok megnövekedésével a munkákról is különváltak s így sokkal több tag tud különböző helyen intenzív munkát kifejezni.

Évmegnyitó konferenciát november 19-én tartottunk a következő programmal: Délelőtti szakmakénti megbeszélések folytak. A joghallgatók: *Dr. Kovács András* vezetésével „Keresztény Jogász”, az orvostanhallgatók: *dr. Mester Gábor* „Magyar orvosi feladatok Erdélyben”, tanárjelöltek *Gönczy László* „A fiatal tanárnemzedék feladatai”, a teológiai hallgatók *László Dezső*: „Tudomány és gyakorlat”, a lányok csoportja *dr. Imre Lajos* „A nő szerepe a keresztény magyar értelmiség életében” címmel tartottak megbeszélést. Délután 3 óraker közös megbeszélés volt *dr. Tavasz Sándor* vezetésével „Mit vár Erdély tudományos élete és az egyház az új magyar értelmiségtől”. Este ismerkedési tea volt. Az egésznapos konferencián kb. 150 résztvevő volt jelen.

November 13—19-én megtartottuk a világszövetséges imahetet, amikor egy héten át előadásokat, megbeszéléseket és imádságon át, foglalkoztunk a világ minden ifjúságának kérdéseivel és nehézségeivel.

Szemnáriumatok: Az orvostanhallgatók szemnáriumában eddig 3 előadás volt: *Bödls Gáspár* Bevezetés az eugenika kérdésébe, *Mester Zoltán*; C. vitamin, adenolin. mellékvese (cikksmeretés), *Varga Árpád*: A morfinizmusról, ezenkívül rendszeres folyóiratismertetést végzünk.

Tanárjelöltek szemnáriuma foglalkozott a kisebbségi magyarság közoktatásügyével. *Máthé András*: A romániai állami elemi közoktatás, *Barabás Béla*: A romániai főiskolai oktatás, *Nagy Ernő*: A romániai középiskola, *Szerbia közoktatásügye*, *Szász János*: A felvidék közoktatásügye, *Fábián Béla*: Magyarország közoktatásügye.

— Szerda este a teológiai hallgatók számára bibliaórák 7 csoportban, pénteken este az egyetemi-hallgatók biblia óráit tartjuk 2 csoportban 30—60 résztvevővel. Ez évi bibliatanulmányunk a Heidelbergi káté alapján haladnak.

— A nagy közönség számára ez év-

ben „*Erdély kulturális élete 1918—1933*” címmel rendeztünk egy előadás sorozatot. A bevezető előadást *Reményik Sándor* tartotta, majd *dr. Jancsó Elemér*: „Az elmúlt 15 év irodalmi megmozdulásairól”, *dr. Kristóf György*: Erdély tudományos életéről 2 előadás, *Kós Károly*: „Erdélyi képzőművészet” címmel tartott vetítettképes előadást. — Az előadásorozat további részében a szellemi életünk minden megnyilvánulása felfog tárulni.

— Febr. 18-án világiákszövetség napján megbeszélést tartottunk a munkánk kérdéseiről és mozgalmunk világi viszonylatairól.

December elején tartotta meg *Nagy Sándor* bucurești lelkész, „A regáti kérdés” c. előadást, amely fokozott mértékben fordította figyelmünket magyarságunk e súlyos sebe felé. — Karácsonykor legátust küldöttünk Brezobába, hol nagyobb magyar sziget van. *Mozgalmunk* kéthetenként „*Új utak*” címmel röpiratot ad ki, kérdéseink és munkánk állapotának ismertetése céljából.

A gyakorlati munka terén:

Diáksociális csoportunk a diákszegélyezés megoldásáért lépett munkába, kiadtunk I. K. E. levelezőlapot és levélpapírt, több templomi ünnepélyt rendeztünk, ezeken *dr. Kecskeméthy István* „Az igazi szociális munka”, *Szentimrei Jenő* „Gondolatok a család válságáról” címen tartottak előadásokat.

Falucsoportunk az idén a cántuluit gyülekezetet vette gondozásába, vasárnaponként gyalog teszik meg a 13 km. utat, még a munka kezdetén vagyunk de gyakorlati tapasztalataival egy szélesebb falugondozás tervét véljük kiépíteni.

Szociális csoportunk. A fiatalkoruak fegyházát és az aggmennház gondozását végzi ez évben.

Az ifjúsági munkánk minden terén dolgozunk, középiskolás, iparos és cserkész csoportokban. — Az „Ifjú Erdély” folyóiratunk XII. évfolyamában van.

Minden második vasárnap d. u. nota-délután van, a magyar nép igazi dal-kincsének megismerésére. — Fentartjuk a kapcsolatot a magyar, holland, svájci, amerikai mozgalmakon kívül a Világiákszövetséggel is.

Az idén jutottunk el mozgalmunk megerősödése folyamán addig, hogy saját erőnkől fenntartott és berendezett ifjúsági otthonunk van,

A Cluj Ref. Theologia Fakultás Ifjusági Egyesülete egy speciális szervezet keretein belül munkálkodik belső célkitűzésekkel.

Az első félév folyamán két alkalommal végzett általánosabb érdekű munkát. 1933 nov. közepén tartotta az Ifjusági Egyesület Önképzőköre az első diszgyűlést, amelyen gazdag és nívós műsor keretein belül *Szentimrei Jenő* tartott előadást: *Csak politikum-e az erdélyi gondolat?* címen, *Az Ifj. Egyesület* 1934 febr. 1—3-án theologus konferenciát rendezett. Ezen a konferencián megbeszéléssel egybekötött előadást tartottak: dr. *Makkai Sándor* püspök; A nemzetpedagógia kérdései, *Maksay Albert*: A theol. hallgató a társadalmi életben és dr. *Nagy Géza*: A keresztén nacionalizmus és a ke-

resztény internacionalizmus a lelkipásztori munkában. Előadást tartottak: *Nagy József* devai lelkész: *Kálvin és a művészetek*, *Járosi Andor*: A nemzeti szocializmus és a kereszténység és *Biró Sándor*: A háború előtti kisebbségi magyar politika főleg Erdélyben. A konferenciái megbeszélés témái: *Lelkészek tudományos továbbképzése és önképzés. Eszközök és harcmódok a tiszta életért való küzdelemben* (clujai neves orvosok vezetésével) és *A theologus és az istentisztelet*.

A konferencia élénk érdeklődést váltott ki s ez évi konferencia kedves jelensége volt, hogy ezen három budapesti theologus is résztvett s ezzel a magyarországi theológiákkal való kapcsolatot újból felvettük.

Az Erdélyi Fiatalok hírei.

Lapunk febr. hó 17 én este 8 órai kezdettel rendezte meg a Tizenegyek jubildris estélyét, az unitárius kollégium dísztermében hatalmas közönség előtt. Az estély jelentőségét napilapjaink és folyóirataink vezércikkeinek és cikkeinek egész sora fejtegette. Az estély jelentőségére és a kommentáló cikkekre még visszatérünk. — Ötödik évfolyamunk első számát március hónapban adjuk ki. — A szerkesztőség és a kiadóhivatal hivatalos órái: minden délelőtt 12—1-óráig a szerkesztőség helyiségében Str. Kogálniceanu 7. Földszint. (Székely Tártság helyisége.)

1933 november 20-tól kiadóhivatalunkba érkezett előfizetési díjak nyugtázása:

Szabó Árpád 110, Gyallai Domokos 50, Kelemen Lajos 150, Bartha Ignác 30, Gyergyai Judit 80, Rednik Tamás 100, Szentimrei Jenő 100, Páncél Jolán 70, Rohonyi Vilmos 100, Tamási Áron 100, Szele Endre 120, Zágoni István 100, Biró István 20, Káli István 100, Parádi Elek 20, Vidovszki Éva 100, dr. Ferenc József 120, Lichman Andor 50, Blaziu Aurelné 150, Lőrinczi Katalin 40, Fikker Dódi 120, Biró Gábor 40, Br. Bornemissza Elemérné 120, Karácsonyi László 70, Péter János 120, dr. Moldován Pál 105, Nagy Barabás 50, Szabó József 60, dr. Bernád Ágoston 140, Róth Bódog 150, Müller Ilona 80, dr. Osváth Lajos 100, ifj. Ürmösi Károly 30, dr. Kiss Elek 50, Csulak Károly 60, Biró Gáborné 50, dr. Keresztes Zsigmond 50, Szentimrei Jenő 50, Tatár Ferenc 80, Deák Ferenc 120, Zsombori László 100, Dániel Viktor 120, Gagy Ferenc 264, Szász Árpád 50, Kaszinó Tg. Säucesc 120, Kincses Éva 120, Adorjáni Zoltán 70, Kádár Miklós 505, Keresztély József 70, Unit. Koll. könyvtár (Cristur) 200, Major Zsuzsánna 150, dr. Ferenci Balázs 100, br. Bánffy Ferenc 120, Bedő Julia 40, Ilyés Irénke 40, Kovács Zoltán 100, Szentiványi Elek 100, Molnár Margit 120, Nagy Ödön 70, Parádi Erzsébet 264, Bodor Kálmán 100 Lei,

Cenzurat.

Felélős szerkesztő és kiadó: László Dezső.